

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksestä laiksi lapsilisälain 1 ja 1 a §:n muuttamisesta sekä lakialoitteesta laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Eduskunta on 3 päivänä lokakuuta 1986 lähettänyt sosiaalivaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 140 laiksi lapsilisälain 1 ja 1 a §:n muuttamisesta.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut myös käsiteltäväkseen eduskunnan 10 päivänä lokakuuta 1986 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 101 laiksi lapsilisälain muuttamisesta ja ed. Muroman ym. lakialoitteen n:o 102 laiksi lapsilisälain muuttamisesta, eduskunnan 24 päivänä lokakuuta 1986 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Peltolan ym. lakialoitteen n:o 121 laiksi lapsilisälain 1 ja 1 a §:n muuttamisesta ja eduskunnan 4 päivänä huhtikuuta 1986 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Arranzin ym. toivomusaloitteen n:o 691 lapsilisien korottamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuulravina vt. vanhempi hallitussihteeri Mervi Virtanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Erkki Virtanen valtiovarainministeriöstä, oikeustieteen kandidaatti Johan Åström Suomen Työntantajain Keskusliitosta, filosofian kandidaatti Veikko Savela Liiketyöntantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen sihteeri Jukka Vainio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Kai Libäck Akavasta ja sosiaalisihhteeri Veikko Simpanen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lapsilisiä korotettaviksi 1 päivästä lokakuuta 1987 lukien ensimmäisestä ja toisesta lapsesta kolmella prosentilla ja kustakin seuraavasta lapsesta 10 prosentilla. Myös kolmea vuotta nuoremasta lapsesta suoritettavan lapsilisän määrää korotettaisiin kolmella prosentilla. Lakiesitys liittyy valtion vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Lakialoitteessa n:o 101 ehdotetaan lapsilisien korottamista vuonna 1987 1 000 markalla lasta kohti ja alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisän määrän nostamista 1 800 markkaan ja sen maksamisen jatkamista lapsille seitsemään ikävuoteen

saakka. Samalla ehdotetaan lapsilisien maksukautta jatkettavaksi 18 ikävuoteen saakka ja lisän maksamista tällöin normaalina lapsilisänä. Muutokset ehdotetaan saatettaviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Lakialoitteessa n:o 102 ehdotetaan lapsilisien korottamista 15 prosentilla. Aloitteen mukaan lapsilisät tulisi sitoa eläkkeiden tavoin elinkustannusindeksiin. Myös lapsilisien maksukautta ehdotetaan jatkettavaksi sen vuosineljänneksen loppuun, jonka kuluessa lapsi täyttää 18 vuotta.

Lakialoitteessa n:o 121 ehdotetaan lapsilisiin tehtäväksi 10 prosentin tasokorotus. Pienten lasten perheiden asemaa parannettaisiin nostamalla alle kolmivuotiaiden korotettua lapsilisää kuitenkin enemmän kuin vanhempien lasten lapsilisiä. Esityksen mukaan 16 vuotta täyttäneiden lasten lapsilisiä olisi sama kuin nuorempien lasten ja sen suuruus riippuisi perheen lasten määrästä. Uudistuksen valmistelutyön laajuuden huomioon ottaen se on ehdotettu saatettavaksi voimaan 1.1.1988. Vuoden 1987 alusta lapsilisiin ehdotetaan 10 prosentin tasokorotus.

Toivomusaloitteessa n:o 691 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimiin lapsilisien korottamiseksi niin, että lapsiperheet ja yksinhuoltajat pelastuvat köyhyysloukusta.

Hallituksen esityksessä lapsilisäkorotuksen painopiste on asetettu monilapsisten perheiden tukemiseen. Valiokunta pitää esitystä tältä osin oikeasuuntaisena ja tarkoituksenmukaisena.

Sosiaalivaliokunta on käsitelleksään hallituksen esitystä n:o 177/1985 vp. mietinnössään n:o 18 edellyttänyt, että olisi tarpeellista selvittää eri tukimuotojen vaikutukset erilaisiin lapsiperheisiin ottaen huomioon myös verotuksessa tehtävät vähennykset. Selvityksestä tuli käydä ilmi, miten verotuksessa myönnettävät vähennykset voitaisiin maksaa lapsilisän muodossa. Sosiaalivaliokunta kiirehtii tämän selvityksen saamista, joka mahdollistaisi lapsilisien edelleen kehittämisen.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja

saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena lapsilisien markkamäärien osalta ja puoltaa sen hyväksymistä tältä osin. Lapsilisien maksukautta on kuitenkin jatkettava 18 ikävuoteen saakka. Poiketen myös aikaisempien vuosien käytännöstä, jonka mukaan vuosittaiset tarkistukset lapsilisiin on tehty 1 päivästä lokakuuta lukien, valiokunta ehdottaa vuoden 1987 korotukset tehtäviksi jo 1 päivästä tammikuuta 1987 lukien. Valiokunnan mietintöön liit-

tyvän lakiehdotuksen 1 § ja voimassa olevan lapsilisälain 2 § ovat keskenään ristiriidassa. Muutoksista aiheutuisi noin 200 miljoonan markan lisäkustannukset valtiolle.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esityksen ja lakialoitteen n:o 101 pohjalta hyväksyttäisiin seuraava lakiehdotus:

Laki

lapsilisälain 1 ja 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 22 päivänä heinäkuuta 1948 annetun lapsilisälain 1 (poist.) ja 1 a §, sellaisina kuin ne ovat 20 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1055/85), näin kuuluviksi:

1 §

Lapsen elatusta ja kasvatusta varten suoritetaan, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään, valtion varoista lapsilisää jokaisesta Suomessa asuvasta kuuttatoista vuotta nuoremmasta lapsesta. Kuitenkin lapsesta joka on syntynyt 1 päivänä tammikuuta 1970 tai sen jälkeen, maksetaan lapsilisää sen vuosineljänneksen loppuun saakka, jonka kuluessa lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

1 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Samalla sosiaalivaliokunta ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:o 102 ja 121 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Lopuksi valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloite n:o 691 hylättäisiin.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Ahonen, Ikonen, Könkkölä, P. Leppänen, Lipponen, Lou-

vo, Nordman, Paavilainen, Pesola, Rantanen, Raudaskoski, Skön ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Kokko.

Vastalauseita

I

Sosiaalivaliokunta on äänestyksen jälkeen hyväksynyt lapsilisälakiin muutoksen, joka on, kuten mietinnössäkkin todetaan, ristiriidassa voimassa olevan lapsilisälain kanssa. Tämän vuoksi nyt annettava lapsilisälain muutos olisi korjattava hallituksen esityksen mukaiseksi. Näin siitäkkin syystä, että tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä on sovittu 17—18-vuotiaiden tukemista opintososiaalisilla järjestelmillä.

Lapsilisäjärjestelmän vuosittaisten korotusten siirtäminen nyt eduskuntavaiheessa ilman budjettivalmistelua toteutettavaksi vuoden alusta ei myöskään ole tarkoituksenmukaista.

Edellä olevaan viitaten ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

lapsilisälain 1 ja 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 22 päivänä heinäkuuta 1948 annetun lapsilisälain 1 §:n 2 momentti ja 1 a §, sellaisina kuin ne ovat 20 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1055/85), näin kuuluvaksi:

1 §

(1 mom. *poist.*)

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1987.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

1 a §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Tarja Halonen
Pirkko Ikonen

Jorma Rantanen

Håkan Nordman
Tuula Paavilainen

Väinö Raudaskoski
Risto Ahonen
Paavo Lipponen

II

Kokoomus on johdonmukaisesti pyrkinyt siirtämään päätöksenteon painopistettä lapsiperheitä tukevaan suuntaan. Lapsiperheille tarkoitettu tuki on kuitenkin viime vuosina vähentynyt suhteellisesti laskettuna sosiaaliturvan kaikista kustannuksista. Selvitysten mukaan nykyisin julkisen vallan tuki lapsiperheille kattaa vain noin kuudesosan lapsen perheelle aiheuttamista laskennallisista kustannuksista. Tämä on kokoomuksen mielestä aivan liian vähän.

Voimassa olevan lain mukaan 1.7.1970 tai sen

jälkeen syntyneille maksetaan lapsilisää jatkettuna sen vuosineljänneksen loppuun, jona lapsi täyttää 17 vuotta. Kokoomuksen mielestä lapsilisien maksukautta on jatkettava 18 ikävuoteen saakka ja lapsilisä on maksettava normaalina lapsilisänä.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

lapsilisälain (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 22 päivänä heinäkuuta 1948 annetun lapsilisälain 1 §:n 1 ja 2 momentti, 1 a § ja 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 20 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1055/85), näin kuuluviksi:

1 ja 1 a §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

alkanut, sen vuosineljänneksen loppuun saakka, jonka kuluessa lapsi saavuttaa 1 §:ssä mainitun iän.

2 §
Lapsilisä suoritetaan sen vuosineljänneksen alusta lukien, joka seuraa vuosineljännestä, jonka kuluessa lapsi on syntynyt tai oikeus lapsilisään

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Saara Mikkola

Helena Pesola

Anna-Kaarina Louvo

III

Lapsiperheiden tukeminen tapahtuu oikeudenmukaisimmin ja yksinkertaisimmin lapsilisien avulla. Lapsilisien tuntuva korottaminen mahdollistaa jokaiselle lapsiperheelle myös sopivimman lasten hoitomuodon valinnan. Verovähennykset ovat epäsolidaarinen tukimuoto, sillä niistä hyötyvät vähiten kipeimmin tuen tarpeessa olevat pienituloisimmat. Verotuksen lapsivähennyksiin ja kotihoidon tukeen osoitettuja varoja tulisi ohjata lapsilisiin.

Työnantajan lapsilisämaksun palauttaminen ja tuoton käyttäminen kokonaisuudessaan lapsilisien maksamiseen mahdollistaa lapsilisien korottamisen vuonna 1987 1 000 markalla lasta kohti ja alle 3-vuotiaiden lasten lapsilisän korotuksen nostamisen 1 248 markasta 1 800 markkaan ja sen maksamisen jatkamisen 3 vuotta täyttävälle lapsille 7 ikävuoteen saakka.

Voimassa olevan lain mukaan 1.7.1970 tai sen jälkeen syntyneille maksetaan lapsilisää jatkettuna sen vuosineljänneksen loppuun, jona lapsi täyttää 17 vuotta. Jatkettu lapsilisä on ensimmäiselle lapselle maksetun lapsilisän suuruinen eikä

sitä lasketa mukaan lasten lukumäärään. Laskutapa merkitsee esimerkiksi kolmilapsisen perheen lapsilisien jäämistä lähes 1 000 markkaa vuodessa normaaleja lapsilisiä pienemmiksi.

Siksi esitimme, että lapsilisien maksukautta jatketaan 18 ikävuoteen saakka ja että lapsilisä maksetaan normaalina lapsilisänä. Valiokunta hyväksyikin 1 §:ssä ikärajan korottamisen 18 ikävuoteen saakka, mutta kokoomuksen edustajien äänestyskäyttäytymisen vuoksi myös 2 §:ään tarvittava ikärajan muutos jäi hyväksymättä. Näin 1 ja 2 §:n välille jäi ristiriita, jonka esitämme korjattavaksi ja valiokunnassa lakialoitteen n:o 101 pohjalta tekemämme ehdotuksen mukaisesti. Samalla se merkitsi, että lapsilisä maksettaisiin 18 ikävuoteen saakka normaalina lapsilisänä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin seuraavan sisältoisenä:

Laki

lapsilisälain (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 22 päivänä heinäkuuta 1948 annetun lapsilisälain 1 §:n 1 ja 2 momentti, 1 a § ja 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 20 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1055/85), näin kuuluviksi:

1 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Lapsilisän (poist.) määrä on 3 240 markkaa vuodessa. Jäljempänä 3 §:ssä mainitun, lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön toisesta lapsesta lapsilisän määrä on kuitenkin 3 600 markkaa vuodessa, kolmannesta lapsesta 4 350 markkaa vuodessa, neljännestä lapsesta 5 360 markkaa vuodessa sekä viidennestä ja kustakin seuraavasta lapsesta 6 250 markkaa vuodessa, paitsi milloin lapsi on 6 §:ssä tarkoitettulla tavalla hoidettavana laitoksessa. (Poist.)

1 a §

Lapsilisää suoritetaan 1 §:n mukaan lapsilisään oikeutetusta, kolmea vuotta nuoremmasta lapsesta korotettuna 1 800 markalla vuodessa. Kuiten-

kin lapselle, joka on syntynyt 1 päivänä tammi-kuuta 1984 tai sen jälkeen, maksetaan lapsilisä tällä tavoin korotettuna sen vuosineljänneksen loppuun saakka, jonka kuluessa lapsi täyttää seitsemän vuotta.

2 §

Lapsilisä suoritetaan sen vuosineljänneksen alusta lukien, joka seuraa vuosineljänneestä, jonka kuluessa lapsi on syntynyt tai oikeus lapsilisään alkanut, sen vuosineljänneksen loppuun saakka, jonka kuluessa lapsi saavuttaa 1 §:ssä mainitun iän.

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

IV

Lapsilisien ikärajan nostaminen 18 vuoteen on järkevää, kuten hallituskin ohjelmassaan lupasi. Nostamisen yhteydessä tulisi lapsilisän ja muun sosiaaliturvan yhteensovittaminen selvittää.

Sosiaaliturvan kehittäminen lapsiperheitä tukeväksi kannattaa tehdä lapsilisäjärjestelmää kehittämällä ennemmin kuin verovähennyksiä lisäämällä.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Kalle Könkkölä

Pentti Skön

Valiokunnan olisi tullut lisätä lausuntoonsa seuraava kappale:

”Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että perhepoliittisesti olisi tärkeää korottaa myös sairausvakuutuslain, kansaneläkelain ja työttömyysturvalain mukaisten lapsikorotusten tasoa.”

